

Розділ 5

Соціально-гуманітарний контекст трансформаційних фінансово-економічних процесів

УДК 005.35:338.439 (477.72)

Жосан Г. В.

*аспірант, кафедра менеджменту та маркетингу,
Херсонський національний технічний університет, Україна;
e-mail: enn89@ukr.net*

РОЗРАХУНОК ЗАГАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА СКЛАДОВИМИ

Анотація. В статті запропоновано методику розрахунку загальних показників соціальної відповідальності за складовими. Розраховано нормалізовані показники за складовими соціальної відповідальності з точки зору зовнішнього та внутрішнього середовища й складено в матрицю. Визначено загальні показники економічної, екологічної, соціально-трудової та нормативно-правової складових на основі отриманих коефіцієнтів з точки зору зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств.

Ключові слова: соціальна відповідальність підприємства, економічна, екологічна, соціально-трудова, нормативно-правова складова

Формул: 6; рис.: 3, табл.: 3, бібл.: 15

Zhosan G. V.

*graduate student of management and marketing department,
Kherson national technical university, Ukraine;
e-mail: enn89@ukr.net*

CALCULATION OF THE GENERAL INDICATORS OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE ENTERPRISE FOR COMPONENTS

Abstract. The method of calculation of economic, ecological, social, labor, standard and legal components of a social responsibility on the example of the enterprises of the Kherson area is offered in this paper. The methodic is based on the concept of responsibilities by A. Carroll and the concept of «stakeholders». Each of those six components of the social responsibility includes personal indicators. First of all, they were selected and, secondly, calculated according to the aims of some participants of the external and internal enterprise business processes depending on the enterprise purposes. The most powerful personal indicators were defined by means of an expert method. The calculation of the general indicators of the social responsibility components, which includes the personal indicators, is based on indicative and geometric method by the Ukrainian scientist Kavun S. The result of this research is calculating of the general indicators of those social responsibility components based on the earlier obtained coefficients from the point of view of the external and internal enterprise environment.

Keywords: social responsibility of the enterprise, economic, ecological, social, labor, standard and legal components

Formulas: 6; fig.: 3, tabl.: 3, bibl.: 15.

JEL Classification: J 22, K 13, M 14,

РАСЧЁТ ОБЩИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО СОСТАВЛЯЮЩИМ

Аннотация. В статье предложена методика расчета общих показателей социальной ответственности по составляющим. Рассчитаны нормализованные показатели по составляющим социальной ответственности с точки зрения внешней и внутренней среды и сформирована матрица. Определены общие показатели экономической, экологической, социально-трудовой и нормативно-правовой составляющих на основе полученных коэффициентов с точки зрения внешней и внутренней среды предприятий.

Ключевые слова: социальная ответственность предприятия, экономическая, экологическая, социально-трудовая, нормативно-правовая составляющая

Формул: 6; рис.: 3, табл.: 3, библи.: 15

Вступ. У суспільствах розвинутих країн склалася певні уявлення про те, як повинні вести себе підприємства, щоб виправдовувати громадські очікування. Вони мають відповідально діяти у таких сферах, як: захист довкілля, охорона здоров'я і безпека, громадянські права, захист інтересів споживача та інших. Тому, все більший вплив на репутацію та імідж підприємств здійснює їх соціальна позиція. Оцінюючи діяльність підприємств, суспільство розглядає не тільки виробничі та фінансові показники, але й те, як вони піклуються про власних працівників, наскільки їх діяльність відповідає інтересам інших учасників ринку, мешканців територій присутності, а також суспільства у цілому. Для оцінки підприємств з точки зору всіх перерахованих факторів слід застосовувати комплексний показник соціальної відповідальності, чим обумовлена актуальність даного дослідження.

Проблемою визначення показника соціальної відповідальності та його складових займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: А. Нецадін, А. Керол, В. Воробей, В. Кашин, В. Шабашев, Г. Тульчинський, Д. Баюра, Дж. Вайс, Д. Віндзор, Д. Нортон, Д. Перекрестов, Є. Мохова, І. Журовська, І. Поварич, Л. Грицина, Н. Кричевський, О. Буян, О. Березіна, Р. Каплан, Р. Фріман, С. Гончаров, Т. Доналдсон, Т. Лепіхіна, О. Черних, Ю. Благов та інші [1, 6, 12-15]. Однак, досконалої і остаточної методики визначення комплексного показника соціальної відповідальності підприємства і його складових поки не сформульовано. Враховуючи це, автором запропоновано один із варіантів визначення економічної, екологічної, соціально-трудової та нормативно-правової складових соціальної відповідальності.

Постановка завдання. Розрахунок загальних показників соціальної відповідальності підприємства за складовими: економічна, екологічна, соціально-трудова та нормативно-правова.

Результати. В основі механізму формування соціальної зрілості суб'єктів господарювання, лежить ступінь сформованості їх соціальної відповідальності. Саме її розвиток виступає показником, наявність якого дозволяє забезпечити і економічну ефективність організації, і її соціальний розвиток [7,11].

Таким чином, основою для визначення комплексного показника соціальної відповідальності підприємства (рис.1), є поєднання вдосконаленої концепції обов'язків А. Керрола [2-6] з концепцією «стейкхолдерів» [1, 4].

Для визначення показників економічної, екологічної, соціально-трудової і нормативно-правової складових соціальної відповідальності нами було відібрано ряд показників згідно цілей та інтересів учасників зовнішніх і внутрішніх бізнес-процесів підприємства в залежності від цілей підприємства [8]. Для визначення найбільш вагоміших з обраних показників нами було застосовано метод експертної оцінки [9].

Проведення експертного дослідження включало наступні етапи: складання анкети, підбір експертів, вибір методики проведення опитування експертів, обробка інформації та її аналіз, оцінка ступеня погодженості думок експертів.

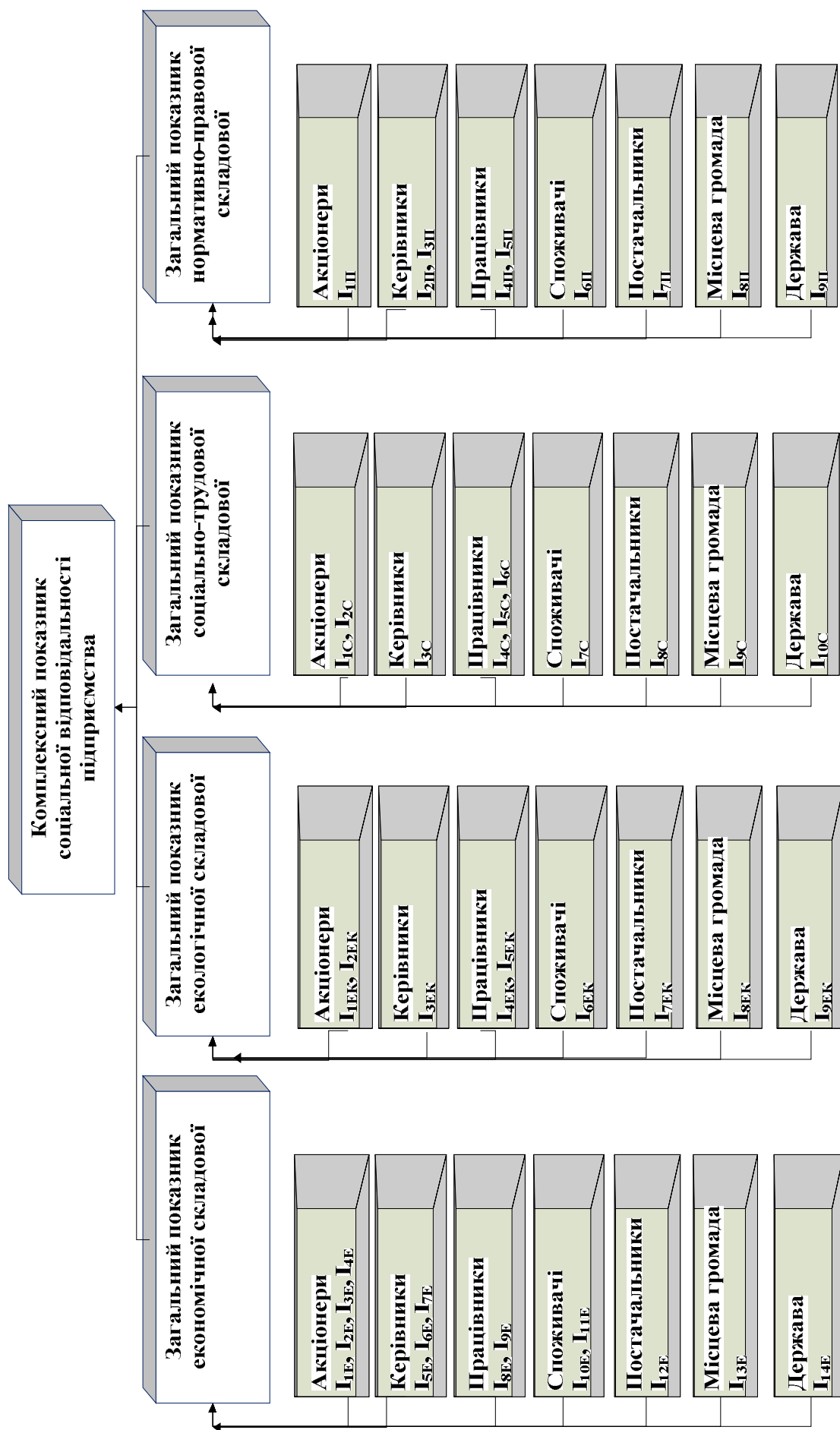

Рис. 1. Структура комплексного показника соціальної відповідальності підприємства [авторська розробка]

В опитуванні брало участь 20 експертів – представники всіх ланок виробництва та управління підприємств Херсонської області: ПуАТ «Каланчацький маслозавод», ПуАТ «Новокаховський маслозавод», ПуАТ «Чаплинський маслосирзавод», ПуАТ «Бериславський сирзавод», ПуАТ «Іванівський сирзавод», ПуАТ «Новотроїцький сирзавод».

Кожному з експертів була надана анкета і правила її заповнення, а також критерії оцінки показників економічної, екологічної, соціально-правової і нормативно-правової складових соціальної відповідальності. Обраний метод дозволив ранжувати досліджувані показники за ступенем впливу на кожен зі складових соціальної відповідальності досліджуваних підприємств та обрати найбільш вагомий.

Через невелику вибірку підприємств, для підтвердження статистичної достатності та забезпечення репрезентативності оброблених даних, збільшимо кількість досліджень (або експериментів) при моделюванні на реальних даних підприємств, що забезпечить підтвердження адекватності моделі, яка використовується.

Для розрахунку загальних показників економічної, екологічної, соціально-правової та нормативно-правової складових соціальної відповідальності підприємств за 2009-2013 роки використаємо індикативно-геометричний метод, запропонований С. В. Кавуном [10-11].

У нашому випадку пропонується чотири множини індикаторів – індивідуальні показники по кожній з чотирьох складових – економічній, екологічній, соціально-трудовій і нормативно-правовій (табл. 2).

Загальна логічна направленість оптимізації – вибір кращого (правило «чим більше значення – тим краще») і подальше рейтингування індикаторів, що залишилися, тобто сортування по зменшенню. У математичній інтерпретації маємо направленість множини індикаторів економічної складової:

$$F_1\{X_{i,j}\} \equiv opt \rightarrow max, \forall i = \overline{1,14}, j = \overline{1,6} \quad (1)$$

де i – кількість індикаторів;
 j – кількість підприємств.

направленість множини індикаторів екологічної складової:

$$F_2\{X_{i,j}\} \equiv opt \rightarrow max, \forall i = \overline{1,9}, j = \overline{1,6} \quad (2)$$

направленість множини індикаторів соціально-трудової складової:

$$F_3\{X_{i,j}\} = opt \rightarrow max, \forall i = \overline{1,10}, j = \overline{1,6} \quad (3)$$

направленість множини індикаторів нормативно-правової складової:

$$F_4\{X_{i,j}\} \equiv opt \rightarrow max, \forall i = \overline{1,9}, j = \overline{1,6} \quad (4)$$

Для більш об'єктивної оцінки індикаторів слід визначити їх направленість оптимізації з точки зору як внутрішнього, так і зовнішнього середовища (табл. 1). Від цього буде залежати нормуються чи корелюються індикатори. Для індикаторів з правилом «чим більше – тим краще» використовується нормування значень для приведення їх до єдиної фізичної природи, в даному випадку до безрозмірних коефіцієнтів.

Для індикаторів з правилом «чим менше – тим краще» виконується кореляція, так як їх логічна направленість не співпадає з направленням оптимізації функціонала.

Таблиця 1

Направленість множин показників за групами складових соціальної відповідальності з точки зору внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства

Позначення показника	Індивідуальний показник	Зовнішня оцінка показника	Внутрішня оцінка показника
Економічна складова			
I _{1E}	Коефіцієнт виплати або дивідендний вихід (Кв)	↑ / норм. ¹	↓ / корел. ²
I _{2E}	Рівень дохідності акцій (РДа)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{3E}	Ставка доходу на оплачений капітал (СД)	↑ / норм.	↓ / корел.
I _{4E}	Коефіцієнт співвідношення ціни та доходу на одну акцію (Кц/д)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{5E}	Індекс середньої заробітної плати керівників (Ісзпк)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{6E}	Економічність праці у системі управління (Ел.еу)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{7E}	Ефективність праці у системі управління (Ееу)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{8E}	Індекс середньої заробітної плати (Ісзп)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{9E}	Продуктивність праці працівників (Ппп)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{10E}	Обсяг продажу на 1 клієнта в квартал (Р)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{11E}	Індекс інноваційності продукції (Іпн)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{12E}	Обсяг виробництва продукції в натуральних од. (ОВі)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{13E}	Прибутковість підприємства у контексті економічного розвитку області (Пп)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{14E}	Коефіцієнт ефективності суспільних благ (КЕі)	↑ / норм.	↑ / норм.
Екологічна складова			
I _{1ЕК}	Середній розмір штрафів, сплачених підприємством, за забруднення навколишнього середовища (Шнс)	↓ / корел.	↑ / норм.
I _{2ЕК}	Інтервальний показник якості продукції (Ія)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{3ЕК}	Коефіцієнт утилізації відходів (Квідх)	↑ / норм.	↑ / норм.
I _{4ЕК}	Середня вартість однієї програми зі зниження енергоспоживання і підвищення ефективності виробництва (S)	↑ / норм.	↓ / корел.
I _{5ЕК}	Коефіцієнт частоти травматизму (Кч)	↓ / корел.	↓ / корел.
I _{6ЕК}	Коефіцієнт важкості травматизму (Кт)	↓ / корел.	↓ / корел.
I _{7ЕК}	Коефіцієнт сприяння підвищенню якості продукції (Кпя)	↑ / норм.	↓ / корел.

Закінчення табл. 1

I _{8ЕК}	Індекс фінансування процесів з моніторингу якості продукції (Ія)	↑/ норм.	↓/ корел.
I _{9ЕК}	Коефіцієнт фінансування програм з розвитку регіону присутності й місцевої громади (Кфмг)	↑/ норм.	↓/ корел.
Соціально-грудова складова			
I _{1С}	Фондовіддача (Фв)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{2С}	Фондоємність (Фє)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{3С}	Трудоємність (Тр)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{4С}	Коефіцієнт підвищення кваліфікації персоналу (Кпкп)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{5С}	Коефіцієнт фізичного старіння кадрів (Кв)	↓/ корел.	↓/ корел.
I _{6С}	Ступінь інвестування в медичне обслуговування і соціальне страхування (См)	↑/ норм.	↓/ корел.
I _{7С}	Індекс інноваційності продукції (Іпн)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{8С}	Звідний коефіцієнт організації зовнішніх постачань (Ко)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{9С}	Коефіцієнт фінансування соціальних програм (Кф)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{10С}	Коефіцієнт фінансування програм з розвитку регіону присутності й місцевої громади (Кфмп)	↑/ норм.	↑/ норм.
Нормативно-правова складова			
I _{1П}	Частка витрат на юридичне забезпечення діяльності підприємства в загальній структурі його виробничих витрат (Квюр)	↑/ норм.	↓/ корел.
I _{2П}	Частка виграних судових і арбітражних справ у загальній кількості юридичних справ, що розглядалися (Квю)	↓/ корел.	↓/ корел.
I _{3П}	Питома вага одержаних і сплачених штрафних санкцій в загальній кількості зобов'язань за господарськими договорами підприємства (Кш)	↑/ норм.	↓/ корел.
I _{4П}	Коефіцієнт плінності кадрів (Кпк)	↓/ корел.	↓/ корел.
I _{5П}	Коефіцієнт підвищення кваліфікації персоналу (Кпк)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{6П}	Коефіцієнт втрат від зовнішнього браку (Кбр)	↓/ корел.	↓/ корел.
I _{7П}	Коефіцієнт внутрішнього браку продукції (Квб)	↓/ корел.	↓/ корел.
I _{8П}	Звідний коефіцієнт організації зовнішніх постачань(Кзв)	↑/ норм.	↑/ норм.
I _{9П}	Частка штрафів за недотримання чинного законодавства у загальній кількості сплачених підприємством штрафних санкцій (Чшз)	↑/ норм.	↓/ корел.

¹норм. – нормування індикаторів²корел. – кореляція індикаторів

Таблиця 2
Матриця нормалізованих показників за складовими соціальної відповідальності з точки зору зовнішнього та внутрішнього середовища за 2013 рік

Показник	Зовнішнє середовище							Внутрішнє середовище						
	ПУАТ «Калганчяцький маслозавод»	ПУАТ «Новокаховські й маслозавод»	ПУАТ «Чаптинський маслоспирзавод»	ПУАТ «Бериславський спирзавод»	ПУАТ «Іванівський спирзавод»	ПУАТ «Новотроїцький спирзавод»	Сума	ПУАТ «Калганчяцький маслозавод»	ПУАТ «Новокаховські й маслозавод»	ПУАТ «Чаптинський маслоспирзавод»	ПУАТ «Бериславський спирзавод»	ПУАТ «Іванівський спирзавод»	ПУАТ «Новотроїцький спирзавод»	Сума
I _{1E}	0,2506	0,0852	0,1955	0,0000	0,2306	0,2381	1	0,1499	0,1830	0,1609	0,2000	0,1539	0,1524	1
I _{2E}	0,5636	0,0036	0,1058	0,1909	0,1132	0,0229	1	0,5636	0,0036	0,1058	0,1909	0,1132	0,0229	1
I _{3E}	0,5665	0,0022	0,1712	0,0000	0,2152	0,0448	1	0,0867	0,1996	0,1658	0,2000	0,1570	0,1910	1
I _{4E}	0,0051	0,8017	0,0272	0,0151	0,0254	0,1255	1	0,0051	0,8017	0,0272	0,0151	0,0254	0,1255	1
I _{5E}	0,1484	0,0842	0,2221	0,0812	0,0744	0,3897	1	0,1484	0,0842	0,2221	0,0812	0,0744	0,3897	1
I _{6E}	0,1106	0,1717	0,1482	0,3113	0,0764	0,1818	1	0,1106	0,1717	0,1482	0,3113	0,0764	0,1818	1
I _{7E}	0,2024	0,0476	0,2514	0,0389	0,1425	0,3172	1	0,2024	0,0476	0,2514	0,0389	0,1425	0,3172	1
I _{8E}	0,2550	0,0446	0,2627	0,0841	0,1915	0,1620	1	0,2550	0,0446	0,2627	0,0841	0,1915	0,1620	1
I _{9E}	0,1857	0,0937	0,2088	0,0736	0,1958	0,2424	1	0,1857	0,0937	0,2088	0,0736	0,1958	0,2424	1
I _{10E}	0,7124	0,0334	0,0839	0,0295	0,0566	0,0842	1	0,7124	0,0334	0,0839	0,0295	0,0566	0,0842	1
I _{11E}	0,0001	0,0008	0,0100	0,0032	0,9832	0,0027	1	0,0001	0,0008	0,0100	0,0032	0,9832	0,0027	1
I _{12E}	0,8862	0,0087	0,0531	0,0008	0,0138	0,0374	1	0,8862	0,0087	0,0531	0,0008	0,0138	0,0374	1
I _{13E}	0,0161	0,0047	0,0122	0,3254	0,2870	0,3546	1	0,0161	0,0047	0,0122	0,3254	0,2870	0,3546	1
I _{14E}	0,0001	0,0003	0,9996	0,0000	0,0000	0,0000	1	0,0001	0,0003	0,9996	0,0000	0,0000	0,0000	1

Отже, перевіряємо відповідність загальної логічної оптимізації (у нашому випадку це максимізація) і направленості оптимізації кожного індикатора з точки зору внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства (табл. 1). Як видно з формулювань індикаторів, направленість оптимізації всіх індикаторів з точки зору зовнішнього середовища, крім $I_{1ЕК}$, $I_{5ЕК}$, $I_{6ЕК}$ – екологічна складова; $I_{5С}$ – соціально-трудова складова; $I_{2П}$, $I_{4П}$, $I_{6П}$, $I_{7П}$ – нормативно-правова складова та з точки зору внутрішнього середовища, крім $I_{1Е}$, $I_{3Е}$ – економічна складова; $I_{4ЕК}$, $I_{5ЕК}$, $I_{6ЕК}$, $I_{7ЕК}$, $I_{8ЕК}$, $I_{9ЕК}$ – екологічна складова; $I_{5С}$, $I_{6С}$ – соціально-трудова складова; $I_{1П}$, $I_{2П}$, $I_{3П}$, $I_{4П}$, $I_{6П}$, $I_{7П}$, $I_{9П}$ – нормативно-правова складова (для них діє правило «чим менше – тим краще»), співпадає з загальною (табл. 1). Таким чином, для перелічених індикаторів необхідно виконати кореляцію їх значень. Для всіх інших індикаторів також проведемо нормалізацію, тоді матриця нормалізованих індикаторів для економічної складової за 2013 рік буде мати вигляд, представлений у табл. 2.

Далі побудовано пелюсткові діаграми для кожного підприємства по кожній з чотирьох складових соціальної відповідальності: економічній, екологічній, соціально-трудої та нормативно-правовій для кращого візуального сприйняття (рис. 2-3). Для прикладу представлено діаграми по ПуАТ «Каланчацький маслозавод» за 2013 рік.

Згідно з індикативно-геометричним методом [10-11] пропонується розрахувати площу багатокутників (polygons), значення яких і будуть коефіцієнтами, за допомогою яких будуть розраховуватися показники економічної, екологічної, соціально-трудої та нормативно-правової складових. При цьому площа j -го багатокутника дорівнює сумі площ i -х трикутників - $S_{i,j}^{\Delta}$, що його утворюють. Кількість трикутників дорівнює кількості індикаторів.

$$S_{i,j}^{\Delta} = \frac{1}{2} \{X_{i,j}^N | X_{i,j}^C\} \times \{X_{i+1,j}^N | X_{i+1,j}^C\} \times \sin \frac{360}{n}, \forall i = \overline{1, n}, j = const. \quad (5)$$

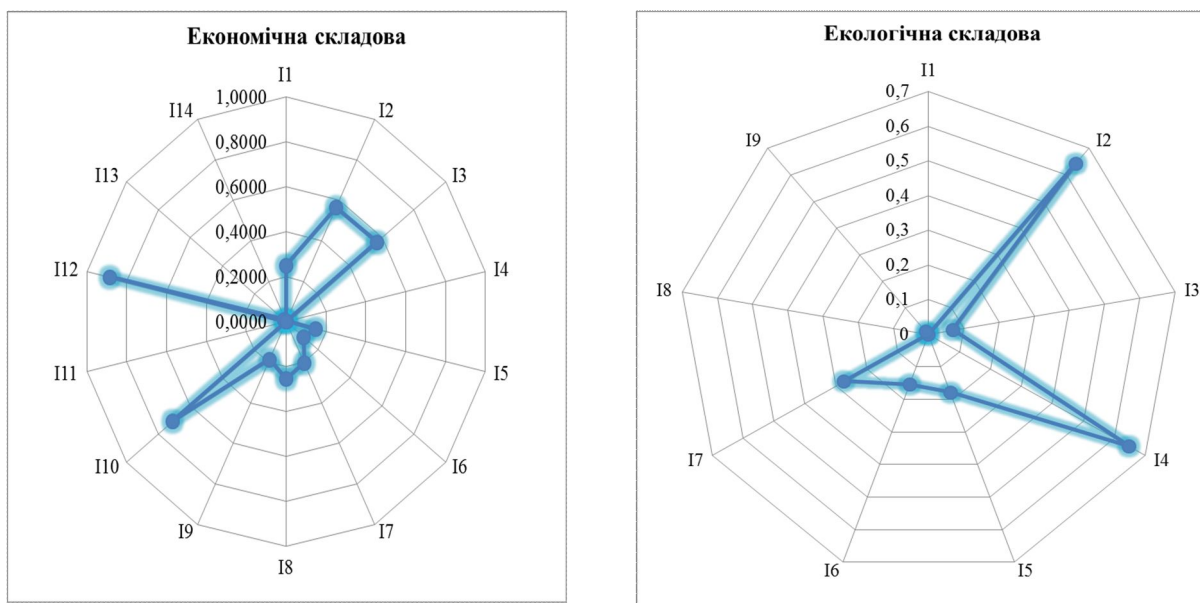

Рис. 2. Пелюсткові діаграми для нормалізованих індикаторів складових соціальної відповідальності з точки зору зовнішнього середовища за 2013 рік по ПуАТ «Каланчацький маслозавод»

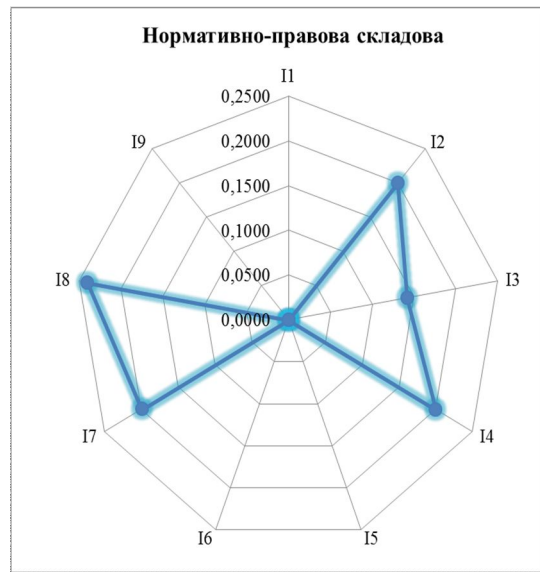
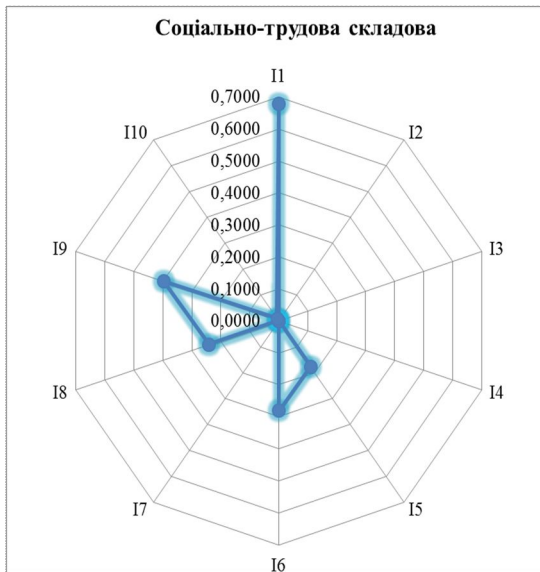

Рис. 2 (продовження).

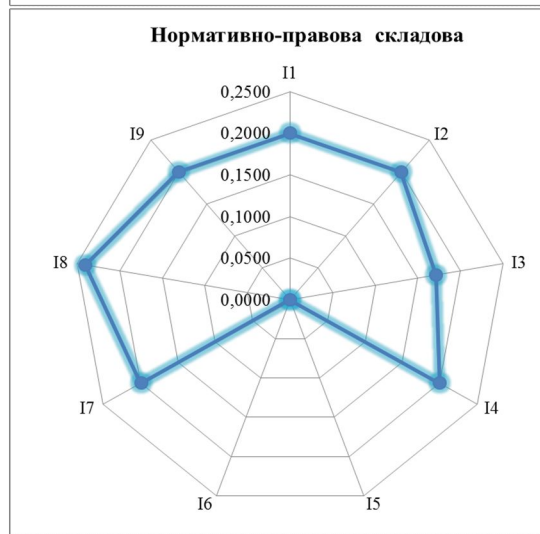
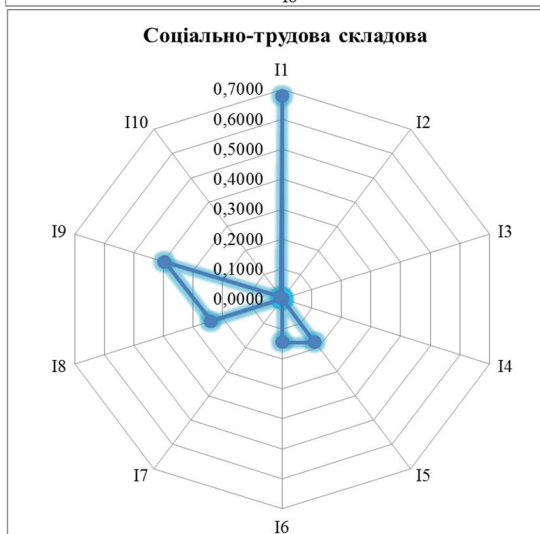
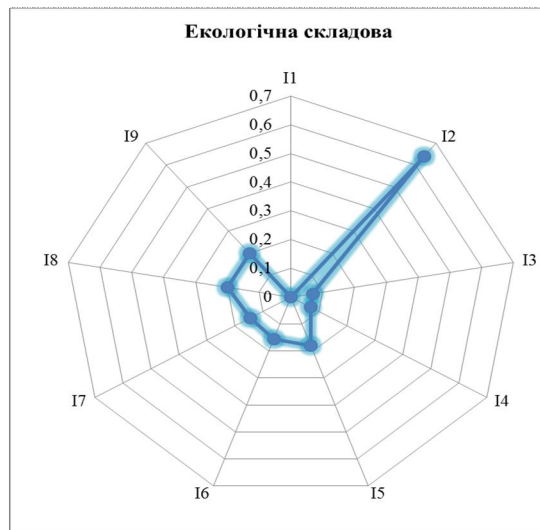
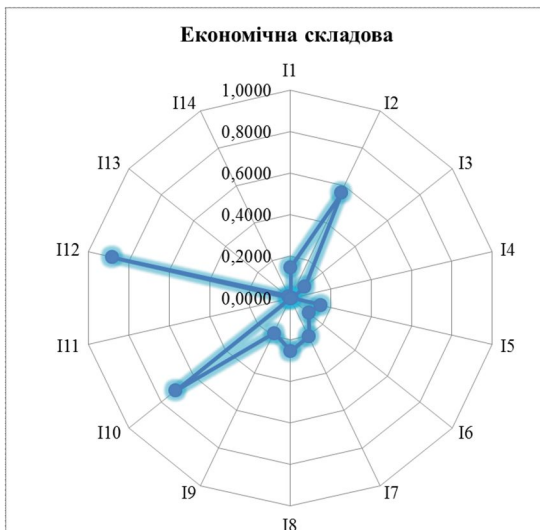

Рис. 3. Пелюсткові діаграми для нормалізованих індикаторів складових соціальної відповідальності з точки зору внутрішнього середовища за 2013 рік по ПуАТ «Каланчацький маслозавод»

Таблиця 3

Розрахунок загальних показників економічної, екологічної, соціально-трудової та нормативно-правової складових на основі отриманих коефіцієнтів з точки зору зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств

Підприємство	Рік	Економічна складова			Екологічна складова			Соціально-трудова складова			Нормативно-правова складова		
		K ₃	K _в	P _e	K ₃	K _в	P _{ек}	K ₃	K _в	P _с	K ₃	K _в	P _п
ПУАТ «Каланчацький маслозавод»	2009	0,0346	0,0376	1,0867	0,1334	0,2133	1,5990	0,0209	0,0279	1,3349	0,0205	0,0563	2,7463
	2010	0,1185	0,0855	0,7215	0,1423	0,0811	0,5699	0,1719	0,1813	1,0547	0,0109	0,0486	4,4587
	2011	0,1219	0,0636	0,5217	0,1967	0,2726	1,3859	0,0244	0,0332	1,3607	0,0117	0,0876	7,4872
	2012	0,2422	0,0728	0,3006	0,139	0,0944	0,6791	0,2149	0,2118	0,9856	0,0703	0,0771	1,0967
	2013	0,1624	0,0909	0,5597	0,0885	0,058	0,6554	0,0458	0,0387	0,8450	0,0336	0,0786	2,3393
ПУАТ «Новокаховський маслозавод»	2009	0,1195	0,1324	1,1079	0,0085	0,0417	4,9059	0,1807	0,1894	1,0481	0,1153	0,0987	0,8560
	2010	0,0232	0,0424	1,8276	0,0324	0,0546	1,6852	0,0845	0,0963	1,1396	0,0476	0,0691	1,4517
	2011	0,0067	0,0201	3,0000	0,0097	0,0618	6,3711	0,0105	0,0176	1,6762	0,0182	0,0531	2,9176
	2012	0,0134	0,083	6,1940	0,0285	0,05	1,7544	0,034	0,0414	1,2176	0,0283	0,053	1,8728
	2013	0,0221	0,0566	2,5611	0,1102	0,0799	0,7250	0,0067	0,0107	1,5970	0,0322	0,0713	2,2143
ПУАТ «Чалтинський маслоспирзавод»	2009	0,0969	0,0777	0,8019	0,3349	0,016	0,0478	0,0735	0,0629	0,8558	0,1312	0,1088	0,8293
	2010	0,1067	0,0849	0,7957	0,3066	0,0299	0,0975	0,0875	0,0651	0,7440	0,0679	0,0627	0,9234
	2011	0,1644	0,1466	0,8917	0,4496	0,0116	0,0258	0,3194	0,2765	0,8657	0,087	0,1981	2,2770
	2012	0,1245	0,1336	1,0731	0,3209	0,0358	0,1116	0,1037	0,084	0,8100	0,1341	0,1692	1,2617
	2013	0,1015	0,093	0,9163	0,0105	0,0489	4,6571	0,1247	0,1165	0,9342	0,0644	0,0505	0,7842

Підприємство	Рік	Економічна складова			Екологічна складова			Соціально-трудова складова			Нормативно-правова складова		
		K _з	K _в	P _е	K _з	K _в	P _{ек}	K _з	K _в	P _с	K _з	K _в	P _п
ПУАТ «Бериславський сирзавод»	2009	0,0189	0,0307	1,6243	0,0164	0,0539	3,2866	0,0815	0,0605	0,7423	0,0122	0,0394	3,2295
	2010	0,0152	0,0329	2,1645	0,014	0,0656	4,6857	0,0642	0,053	0,8255	0,0882	0,0068	0,0771
	2011	0,0127	0,0347	2,7323	0,0077	0,0528	6,8571	0,1332	0,1116	0,8378	0,0396	0,0181	0,4571
	2012	0,0183	0,0303	1,6557	0,0195	0,0585	3,0000	0,083	0,0719	0,8663	0,0571	0,0457	0,8004
	2013	0,011	0,0282	2,5636	0,0292	0,0547	1,8733	0,0107	0,0085	0,7944	0,0633	0,0266	0,4202
ПУАТ «Іванівський сирзавод»	2009	0,095	0,0686	0,7221	0,0096	0,0539	5,6146	0,0216	0,0371	1,7176	0,1137	0,0397	0,3492
	2010	0,07	0,0643	0,9186	0,0369	0,0774	2,0976	0,0198	0,0343	1,7323	0,0678	0,0476	0,7021
	2011	0,0997	0,1036	1,0391	0,0114	0,062	5,4386	0,0222	0,0489	2,2027	0,1377	0,0576	0,4183
	2012	0,0378	0,0529	1,3995	0,0101	0,069	6,8317	0,0164	0,0429	2,6159	0,0375	0,0562	1,4987
	2013	0,0485	0,0448	0,9237	0,0112	0,0634	5,6607	0,3433	0,4107	1,1963	0,0129	0,0586	4,5426
ПУАТ «Новотроїцький сирзавод»	2009	0,1333	0,134	1,0053	0,0136	0,1325	9,7426	0,1083	0,1107	1,0222	0,0205	0,0425	2,0732
	2010	0,1898	0,1894	0,9979	0,0151	0,0693	4,5894	0,1106	0,1141	1,0316	0,016	0,044	2,7500
	2011	0,1255	0,1231	0,9809	0,0127	0,0551	4,3386	0,0578	0,0703	1,2163	0,0413	0,1088	2,6344
	2012	0,0927	0,0839	0,9051	0,0229	0,1537	6,7118	0,0974	0,0997	1,0236	0,0566	0,1032	1,8233
	2013	0,0682	0,0724	1,0616	0,0734	0,044	0,5995	0,0647	0,0663	1,0247	0,1642	0,0871	0,5305

Отже, розраховані площі багатокутників за кожною з чотирьох складових соціальної відповідальності з точки зору внутрішнього та зовнішнього середовища – це відповідні коефіцієнти оцінки (табл. 3) є вихідними даними для розрахунку загальних показників економічної, екологічної, соціально-трудової та нормативно-правової складових.

$$P_i = \frac{K_E}{K_3} \quad (6)$$

де P_i – загальний показник відповідно економічної, екологічної, соціально-трудової та нормативно-правової,

K_E – коефіцієнт оцінки внутрішнього середовища,

K_3 – коефіцієнт оцінки зовнішнього середовища.

Таким чином, на основі розрахунку співвідношення коефіцієнтів внутрішнього та зовнішнього середовища (розрахованих площ багатокутників) можливо визначити загальні показники економічної, екологічної, соціально-трудової та нормативно-правової складових соціальної відповідальності по кожному з підприємств за 2009-2013 роки (табл. 3) для їх подальшого порівняння і вибору найкращого.

Висновки. Таким чином, розрахунок загальних показників соціальної відповідальності підприємств за складовими на основі запропонованої методики дозволяє визначити рівень економічної, екологічної, соціально-трудової і нормативно-правової складових. Завдяки врахуванню великої кількості індивідуальних показників кожної складової соціальної відповідальності підприємства (загалом 42 показники) та оцінці направленості множин показників, з точки зору і внутрішнього, і зовнішнього середовища підприємства. Така оцінка враховує взаємодію з акціонерами, керівниками, працівниками, споживачами, постачальниками, місцевою громадою і державою. Основним напрямом подальших досліджень має стати розрахунок комплексного показника соціальної відповідальності підприємств та визначення напрямів підвищення її рівня по кожному з досліджуваних підприємств, виходячи з отриманих результатів.

Література

1. Strategic management: a stakeholder approach [Text] / R. Freeman – Pitman, 1984. – 357 p.
2. Carroll, A. B. A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance [Text] / A. B. Carroll // Academy of Management Review. – 1979. – № 4. – P. 497–505.
3. Carroll, A. B. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders [Text] / A. B. Carroll // Business Horizons. – 1991. – № 34. – P. 39–48.
4. Carroll, A. B. Corporate Social Responsibility [Text] / A. B. Carroll // Business & Society. – 1999. – № 38. – 268 p.
5. Carroll, A. B. A History of Corporate Social Responsibility [Text] : The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility / Eds. A. Crane, A. McWilliams, D. Matten, J. Moon, D. S. Siegel. – Oxford : Oxford University Press, 2008. – 148 p.
6. Carroll, A. B. The Business Case for Corporate Social Responsibility: A Review of Concepts, Research and Practice [Text] / A. B. Carroll, K. M. Shabana // International Journal of Management Reviews. – 2010. – № 12. – P. 85–105.
7. Савіна, Г. Г. Трансформація підходів до змісту поняття «соціальна відповідальність підприємства» [Текст] / Г. Г. Савіна, Г. В. Жосан // Научно-практический журнал «Экономика Крыма». – 2011. – № 4 (37). – С. 183–185.
8. Жосан, Г. В. Концептуальні положення соціальної відповідальності підприємства як теоретична основа збалансованої результативності [Текст] / Г. В. Жосан, К. В. Трухачова // Вісник національного Хмельницького університету. Науковий журнал. Економічні науки. Том 2. – 2013. – № 4. – С. 247–254.
9. Белов, В. Т. Универсальная методика количественной оценки согласованности мнений экспертов [Текст] / В. Т. Белов, А. И. Гапонов, А. И. Чумаков // Экономика Крыма. – 2011. – № 1 (34). – С. 116–122.
10. Kavun, S. A. Method of Internet-Analysis by the Tools of Graph Theory [Electronic resource] / S. Kavun, I. Mykhalchuk, N. Kalashnykova, A. Zyma // Advances in Intelligent Decision Technologies. – 2012. – Vol. 15, Part 1. – P. 35–44. – Available at: <http://www.springerlink.com/content/r500n724h21014w0/>.
11. Korchevska, L. Social Responsibility as a Contextual Component of the Enterprise Economic Security [Electronic resource] / L. Korchevska, G. Zhosan, S. Kavun // Journal of Finance and Economics. – 2013. – № 1.4. – P. 95–104. – Available at: <http://pubs.sciepub.com/jfe/1/4/6/index.html#>.
12. Лепихина, Т. П. Формирование социальной политики фирмы на основе расчёта индекса её социальной ответственности [Текст] / Т. П. Лепихина, Е. Г. Мохова // Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Серия «Социально-экономические науки». – 2012. – № 13 (37). – С. 113–127.
13. Березіна, О. Ю. Кількісна оцінка соціальної відповідальності корпорацій [Текст] / О. Ю. Березіна // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1 (32). – С. 97–101.

14. Кашин, В. Методика оценки эффективности корпоративной социальной политики (социальных инвестиций и социального партнерства) [Электронный ресурс] / В. Кашин, А. Нещадин, Г. Гульчинский // Человек и труд. – 2012. – № 5. – Режим доступа: <http://www.chelt.ru/2009/5-09/nes4adin509.html>.

15. Буян, О. А. Підходи до оцінки ефективності корпоративної соціальної відповідальності підприємств в Україні [Текст] / О. А. Буян // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2012. – Вип. 6 (2). – С. 159–165.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2014 © Жосан Г. В.

References

1. Freeman, R. (1984). *Strategic management: a stakeholder approach*. Pitman.
2. Carroll, A. B. (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *Academy of Management Review*, 4, 497–505.
3. Carroll, A. B. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, 34, 39–48.
4. Carroll, A. B. (1999). Corporate Social Responsibility. *Business & Society*, 38, 268.
5. Carroll, A. B. (2008). A History of Corporate Social Responsibility. IN Crane, A., McWilliams, A., Matten, D., Moon, J. & Siegel, D. S. (Eds.) *The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility*. Oxford: Oxford University Press.
6. Carroll, A. B. & Shabana, K. M. (2010) The Business Case for Corporate Social Responsibility: A Review of Concepts, Research and Practice. *International Journal of Management Reviews*, 12, 85–105.
7. Savina, G. G., & Zhosan, G. V. (2011). Transformacia podchodov k sodержaniu poniatia «sotsialna otvetstvennost predpriatia» [Transformation of approaches to the concept «Social responsibility of the enterprise»]. *Economy of the Crimea*, 4, 183–185.
8. Zhosan, G. V., & Trukhachova, K. V. (2013). Conceptual provisions of social responsibility of the enterprise as theoretical basis of the balanced productivity. *Vesnik of Khmelnytsky national technical university. Economic sciences*, 4, 247–254.
9. Belov, V. T., & Gaponov, A. I., & Chumakov, A. I. (2011). Universalnaia metodika kolichestvennoi otsenki sohlasovanosti mnenii ekspertov [The universal technique of a quantitative assessment of coherence of opinions experts]. *Economy of the Crimea*, 1(34), 116–122.
10. Kavun, S., & Mykhalchuk, I., & Kalashnykova, N., & Zyma, A. (2012). A Method of Internet-Analysis by the Tools of Graph Theory. *Advances in Intelligent Decision Technologies*, V. 15, P. 1, 35–44. Germany: SpringerVerlag. Available at <http://www.springerlink.com/content/r500n724h21014w0/>
11. doi: 10.1007/978-3-642-29977-3_4.
12. Korchevska, L., & Zhosan, G., & Kavun, S. (2013). Social Responsibility as a Contextual Component of the Enterprise Economic Security. *Journal of Finance and Economics*, 1.4, 95–104. Available at <http://pubs.sciepub.com/jfe/1/4/6/index.html#>
13. Lepikhina, T. P., & Mokhova, E. G. (2012). Formirovanie sotsialnoi politiki firmy na osnove rascheta indeksa iee sotsialnoi otvetstvennosti [Formation of social policy of firm based on calculation of social responsibility's index]. *Vesnik of the Dnepropetrovsk national research polytechnic university. Social and Economic Sciences series*, 13(37), 113–127.
14. Berezina, O. (2012). Kolichestvennaia otsenka sotsialnoi otvetstvennosti korporatsii [Quantitative assessment of social responsibility of corporations]. *Vesnik of the Ukrainian academy of banking*, 1(32), 97–101.
15. Kashin, V., & Neshchadin, A. (2012). Metodika otsenki effektivnosti korporativnoi sotsialnoi politiki (sotsialnich investitsii i sotsialnogo partnerstva) [Technique of an assessment of efficiency of corporate social policy (social investments and social partnership)]. *Person and work*, 5. Available at <http://www.chelt.ru/2009/5-09/nes4adin509.html/>
16. Buyan, O. A. (2012). Podchod k otsenke effektivnosti korporativnoi sotsialnoi otvetstvennosti predpriatii v Ukraine [Approaches to an assessment of efficiency of corporate social responsibility of the enterprises in the Ukraine]. *Vesnik of the Dnepropetrovsk University. Economy series*, 6(2), 159–165.

Received 08.04.2014 © Zhosan G. V.